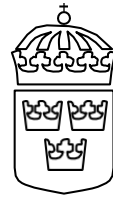

Regeringens skrivelse

2019/20:134

Riksrevisionens rapport om nationalräkenskaperna

Skr.
2019/20:134

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 2 april 2020

Stefan Löfven

Lena Micko
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation till regeringen i rapporten Nationalräkenskaperna – en stabilare grund för finanspolitiken (RiR 2019:34).

I rapporten redovisar Riksrevisionen resultatet av sin granskning av nationalräkenskaperna. Myndighetens övergripande slutsats är att nationalräkenskaperna håller en tillräckligt hög kvalitet och att deras tillförlitlighet varken är bättre eller sämre än de i andra EU-länder. Enligt myndigheten kan dock vissa förbättringar genomföras. Myndigheten rekommenderar regeringen att i sin styrning säkerställa att distributionen av statistiken från nationalräkenskaperna sker direkt från den statistiksvariga myndigheten, dvs. Statistiska centralbyrån (SCB).

Regeringen ställer sig bakom Riksrevisionens rekommendation. Regeringen avser att se över styrningen av distributionen av nationalräkenskaperna med målet att SCB ska distribuera dem.

I och med denna skrivelse anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Innehållsförteckning

1	Ärendet och dess beredning	3
2	Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation till regeringen	3
3	Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation	4
4	Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation.....	4
Bilaga	Nationalräkenskaperna – en stabilare grund för finanspolitiken (RIR 2019:34).....	5
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 april 2020	84

Riksrevisionen har granskat nationalräkenskaperna. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten Nationalräkenskaperna – en stabilare grund för finanspolitiken (RiR 2019:34), se *bilagan*.

Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport till regeringen den 3 december 2019. I denna skrivelse behandlar regeringen de iakttagelser och den rekommendation till regeringen som Riksrevisionen har redovisat i sin rapport. De iakttagelser och rekommendationer som riktar sig till Statistiska centralbyrån (SCB) behandlas inte i denna skrivelse.

2 Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation till regeringen

Riksrevisionen har granskat om nationalräkenskaperna har tillräckligt god kvalitet för att utgöra underlag för välinformerade finanspolitiska beslut. Kvaliteten har bedömts utifrån tre kriterier: relevans, tillgänglighet och tydlighet samt tillförlitlighet.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att nationalräkenskaperna håller en tillräckligt hög kvalitet och att deras tillförlitlighet varken är bättre eller sämre än de i andra EU-länder. Enligt myndigheten kan dock vissa förbättringar genomföras.

Riksrevisionen anger i rapporten att bearbetning och spridning av statistiken i dag involverar flera myndigheter. Enligt Riksrevisionen skulle en bättre samordning förbättra tillgängligheten till statistiken. Konjunkturinstitutet har sedan länge en central roll i spridningen av data. Myndigheten bistår Finansdepartementet med bearbetade utfallsdata för departementets makroekonomiska verksamhet. Konjunkturinstitutets data används också av andra användare som komplement till de data som SCB publicerar. I dag sker dock enligt Riksrevisionen en viss fördröjning innan utfallet når användarna. Myndigheten anser vidare att det finns en risk för att samstämmigheten mellan olika leveranser och beräkningar brister när bearbetningen av statistiken sker på flera platser. Av Riksrevisionens intervjuer med berörda myndigheter framgår att de önskar att utfallet ska distribueras av en och samma myndighet.

Riksrevisionen rekommenderar mot denna bakgrund regeringen att i sin styrning säkerställa att distributionen av statistiken från nationalräkenskaperna sker direkt från den statistikansvariga myndigheten, dvs. SCB.

3 Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning av nationalräkenskaperna. Dessa beskriver landets ekonomiska aktiviteter och utveckling och har flera viktiga användningsområden inom såväl den statliga förvaltningen i Sverige som i internationella sammanhang.

Regeringen noterar Riksrevisionens övergripande slutsats att nationalräkenskaperna håller en tillräckligt hög kvalitet.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att en bättre samordning av bearbetningen och spridningen av statistiken skulle förbättra tillgängligheten till den. Den fördröjning som i dag förekommer innan statistiken når användarna borde kunna åtgärdas om den publicerades av en och samma myndighet. Om bearbetningen av statistiken skulle ske på samma ställe borde också risken för bristande samstämmighet i dataleveranser och beräkningar kunna minimeras. Även informationen i samband med ändringar i leveranserna av utfallsdata borde kunna förbättras. Sådana ändringar kan handla om att variabler tillkommer, försvinner eller byter namn. Ändringarna kan för närvarande ske i samband med en statistikleverans, utan någon förvarning från SCB. Likaså borde de berörda myndigheterna kunna enas om begrepp och skärningar av sina data så att jämförbarheten mellan dem underlättas.

Regeringen ställer sig bakom Riksrevisionens rekommendation att distributionen av statistiken från nationalräkenskaperna bör ske direkt från SCB. På så sätt kan utfallsdata nå användarna snabbare.

4 Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendation

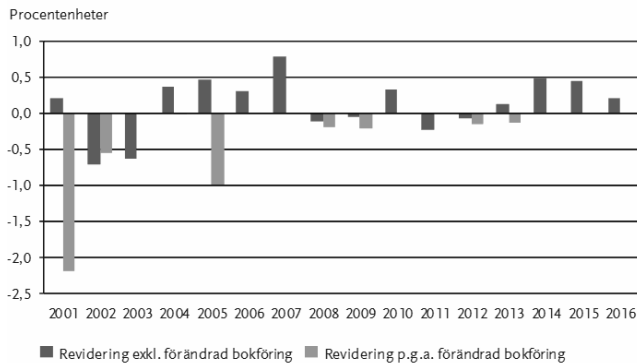
Regeringen avser att se över styrningen av distributionen av nationalräkenskaperna, med målet att SCB ska distribuera dem.

Regeringen anser i och med denna skrivelse att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

ENGRANSKNINGSRAPPORT FRÅN RIKSREVISIONEN

Den beräknade effekten av förändrade bokföringsprinciper som skett efter publiceringen av det preliminära utfallet men innan eller samtidigt som publiceringen av det definitiva utfallet separeras från andra revideringar. För vissa år är det den förändrade bokföringen som förklarar större delen av den totala revideringen i finansiellt sparande (se diagram 2).⁵⁵

Diagram 2 Revideringar av offentlig förvaltnings finansiella sparande i procent av BNP

Anm.: Summan av staplarna är lika med den totala revideringen, det vill säga differensen mellan definitivt och första preliminärt utfall för respektive år (jämför diagram 1).
Källa: Riksrevisionen.

4.2.2 Revideringar exklusive förändrad bokföring

Revideringarna som inte beror på förändrad bokföring betraktas i granskningen som prognosfel. Till stor del beror dessa på avsaknad av information vid tidpunkten för det preliminära utfallet. Därför tillämpas här den etablerade metodik som används för prognosutvärderingar.⁵⁶ I faktarutan redogörs för de mått som används i analysen.

⁵⁵ För finansiellt sparande beräknas revideringen som definitivt utfall i procent av definitiv BNP minus preliminärt utfall i procent av preliminär BNP, se bilaga 4 för formaliserade definitioner.

⁵⁶ Se exempelvis Konjunkturinstitutet, *Utvärdering av makroekonomiska prognoser*, 2019, s. 16.

Medelfel och spridningsmått

För att bedöma om det finns systematiska över- eller underskattningar i det preliminära utfallet beräknas medelvärdet av revideringarna ("prognosfelen") under perioden, det så kallade medelfelet. Medelfelet visar hur mycket de preliminära utfallen i genomsnitt avviker från de definitiva utfallen. För att det inte ska finnas indikationer på systematiska fel bör medelfelet vara nära noll.

Eftersom stora över- och underskattningar kan ta ut varandra säger inte medelfelet något om precisionen i de preliminära utfallen. För att mäta precisionen används två snarlika spridningsmått: medelabsolutfelet och rotmedelkvadratfelet. Medelabsolutfelet är medelvärdet av revideringarna i absoluta tal. Rotmedelkvadratfelet är kvadratroten ur medelvärdet av de kvadrerade revideringarna. Det är ungefär lika med revideringarnas standardavvikelse om medelfelet är ungefär lika med noll.

4.3 Sektorsövergripande resultat

Det finns ingen indikation på systematiska över- eller underskattningar i det preliminära utfallet för finansiellt sparande. Medelfelet är nära noll i alla sektorer (se tabell 4).

Tabell 4 Revideringar av finansiellt sparande i procent av BNP, 2001–2016, procentenheter

	Totala revideringar			Revideringar exkl. förändrad bokföring		
	MF	MAF	RMKF	MF	MAF	RMKF
Offentlig förvaltning	-0,2	0,5	0,7	0,1	0,3	0,4
Staten	-0,1	0,5	0,6	0,1	0,3	0,4
Sociala trygghetsfonder	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1
Kommunsektor	0,0	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1
Bolag	0,1	1,6	1,8	0,1	1,5	1,8
Hushåll	0,0	0,9	1,1	-0,1	0,9	1,2
Utland	0,0	0,9	1,0	-0,1	0,9	1,0

Anm.: MF = medelfel, MAF = medelabsolutfel, RMKF = rotmedelkvadratfel.

Källa: Riksrevisionen.

Den uppmätta precisionen i de preliminära utfallen för offentlig förvaltnings finansiella sparande blir bättre efter exkludering av revideringar på grund av förändrad bokföring. I de privata sektorerna och i utlandssektorn påverkas emellertid precisionen endast marginellt av bokföringsförändringarna. Som visas i bilaga 3 har det skett många förändringar i bokföringen även för den privata sektorn. I många fall har det påverkat både inkomster och utgifter, vilket är en förklaring till att effekten på det finansiella sparandet är liten.

Tabellen visar också att precisionen i det preliminära utfallet för finansiellt sparande varierar tydligt mellan olika sektorer. Revideringarna av finansiellt sparande har varit

EN GRANSKNINGSRAPPORT FRÅN RIKSREVISIONEN

mer omfattande i den privata sektorn än i den offentliga förvaltningen. Lägst precision återfinns i bolagssektorn. Inom offentlig förvaltning har revideringarna i genomsnitt varit små för de sociala trygghetsfonderna och kommunsektorn. Revideringarna av statens finansiella sparande förklarar större delen av den uppmätta precisionen i den totala offentliga förvaltningens finansiella sparande.

Tabell 5 Revideringar exklusive förändrad bokföring av inkomster, transfereringar och sparande i procent av BNP, 2001–2016, medelabsolutfel i procentenheter

	Offentlig förvaltning			Privat sektor		Utlands- transak- tioner
	Staten	Sociala trygghets- fonder	Kommun- sektor	Bolag	Hushåll	
Utrikessaldo	–	–	–	–	–	0,4
Driftsöverskott, netto	0,0	–	0,0	1,1	0,7	–
Löner	–	–	–	–	0,4	0,1
Produktionsskatter	0,2	–	0,0	–	–	0,0
Subventioner	0,0	–	0,0	–	–	0,0
Räntenetto	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1
Aktieutdelningar etc.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,8	0,7
Sociala förmåner	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Övriga transfereringar	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1
Sociala avgifter	0,1	0,0	0,0	0,5	0,4	0,0
Inkomstskatter etc.	0,2	–	0,2	0,2	0,2	0,0
Disponibel inkomst (s:a)	0,3	0,0	0,2	–	0,6	–
Justering pensionsspar	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0
Konsumtionsutgifter (–)	0,1	0,0	0,2	–	0,2	–
Sparande, totalt (s:a)	0,3	0,0	0,1	1,5	0,7	–
Fast bruttoinvestering (–)	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	–
Kapitalförslitning (+)	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	–
Övrigt reallt sparande ¹ (–)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Finansiellt sparande (s:a)	0,3	0,0	0,1	1,5	0,9	0,9

¹ Lagerinvestering; investering i värdeföremål; nettoköp mark samt kapitaltransfereringar, netto.
Källa: Riksrevisionen.

Tabell 5 visar precisionen på mer detaljerad nivå, i form av medelabsolutfelet för inkomst- och utgiftsposter i respektive sektor (tabellens begrepp förklaras kort i bilaga 2). Notera att precisionen avser inkomster och utgifter i procent av BNP. Ett lågt värde behöver därmed inte betyda att precisionen i förhållande till inkomstens eller utgiftens egen storlek är god. Värdet ska snarare tolkas som bidraget till precisionen i finansiellt sparande. Tabellens innehåll används i de två följande avsnitten för att beskriva tillförlitligheten i statistiken för de olika sektorerna.

4.4 Tillförlitligheten i de offentliga finanserna

4.4.1 Staten

I den offentliga förvaltningen är nettovärdet av driftsöverskottet noll eller nära noll per definition; det mesta av offentlig verksamhet antas ske till självkostnadspris. Revideringarna av statens driftsöverskott i procent av BNP är därför små. Även för subventioner, räntenetto, aktieutdelningar och andra kapitalinkomster är revideringarna i förhållande till BNP små (se tabell 5).

Utfallet på statens budget är delvis känt när det preliminära utfallet tas fram. Även om den inte omfattar hela statens utgifter för konsumtion och investeringar bidrar det till att det i genomsnitt är små revideringar även för dessa utgifter (i löpande priser).

Produktionsskatter

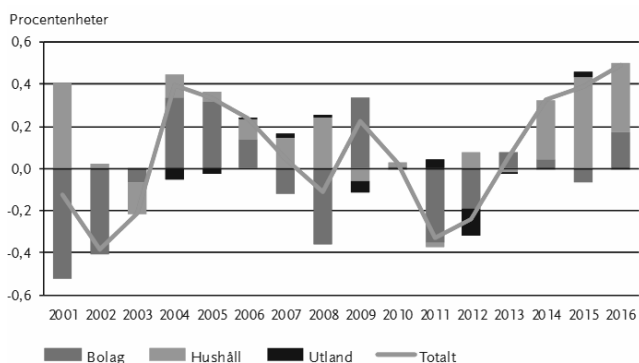
I redovisningen av statens finanser är produktionsskatter och inkomstskatter de två enskilda posterna som uppvisar störst genomsnittliga revideringar. Moms och punktskatter svarar för ungefär hälften av medelabsolutfelet för produktionsskatterna. I början av perioden finns tecken på en systematisk underskattning. Momsen underskattades fem år i rad 2003–2007. Metoden ändrades därefter och utfallen beräknas numera av ESV. Det finns inte tecken på systematiska fel längre men revideringarna har varit förhållandevis stora enskilda år. Exempelvis reviderades det preliminära utfallet för 2015 med 4,1 miljarder kronor. En underskattning av momsintäkterna från den snabbt växande nybyggnationen av bostäder var en förklaring.⁵⁷ Det har lett till en utveckling av metoder och kalkyler, för att bättre fånga momsen på bostäder i framtiden.

⁵⁷ ESV, *Prognos – Statens budget och de offentliga finanserna, november 2015*.

Inkomstskatter

Statens skatteintäkter från hushållens och bolagens inkomstskatter fastställs först när taxeringen är klar. Till nationalräkenskapernas preliminära utfall används därför prognoser. Medelabsolutfelet 2001–2016 för inkomstskatterna i procent av BNP var drygt 0,2 procentenheter (se tabell 5). Framför allt i början på perioden var det stora revideringar i bolagens skatter (se diagram 3). För vissa år, exempelvis 2001, kompenserades det dock med motsatta revideringar i hushållens inkomstskatter.

Diagram 3 Revideringar, statens intäkter från löpande inkomstskatter etc. i procent av BNP

Källa: Riksrevisionen.

Under de tre sista åren i den undersökta perioden har hushållens inkomstskatter dock bidragit mest till de förhållandevis stora upprevideringarna. Prognosfel för konjunkturkänsliga skatter ligger bakom en stor del av underskattningen (se tabell 6). Hushållens kapitalinkomstskatt och avkastningsskatten på pensionssparande är bland annat beroende på prisutvecklingen på aktie- och räntemarknaden. Även prisutvecklingen på bostäder och utdelningsinkomster påverkar hushållens kapitalskatt. Småföretagares möjligheter att ta ut vinster som kapitalvinster i stället för lön påverkar också statens intäkter från kapitalskatten.

Prisutvecklingen på kapitalmarknaderna är till stor del kända när det första utfallet tas fram i början på året, men exakt hur det påverkar skatteunderlaget blir inte känt innan det definitiva taxeringsutfallet blir klart i slutet av året. Det behövs därför prognoser på taxeringsutfallet. Skatteintäkterna i nationalräkenskaperna baseras på ett underlag från ESV. I praktiken är det därför ESV:s prognoser som används.

Sammantaget innebär det att hushållens kapitalinkomstskatt blev högre än väntat och svarar för en stor del av upprevideringen av statens skatteintäkter 2014–2016. Även avkastningsskatten på pensionssparande blev högre än prognosen. För 2014 och 2016 bidrog även det faktum att bolagens inkomstskatter var högre än prognosen.

Tabell 6 Revideringar, löpande inkomstskatter etc., staten, 2014–2016, miljarder kronor, procent av BNP inom parentes

	2014	2015	2016
Löpande inkomst- och förmögenhetsskatter etc., statens totala intäkter	14 (0,3)	19 (0,4)	22 (0,5)
Från hushåll	12	19	15
Inkomstskatter	6	16	13
Statlig inkomstskatt (UFS)	1	-1	-1
Kapitalinkomstskatt, netto (UFS)	8	21	17
Skattreduktioner (UFS)	-1	-1	0
Övrigt (residual)	-2	-2	-2
Avkastningsskatt och fordonsskatt	5	3	1
Från bolag	3	-1	7
Från utland	0	1	1

Anm.: UFS avser uppgifter i ESV:s "Underlag till statens finansiella sparande".

Källor: SCB och Riksrevisionen.

4.4.2 Sociala trygghetsfonder

De (små) revideringar som skett av de sociala trygghetsfondernas finanser förklaras nästan helt av förändrad bokföring. Justerat för bokföringen är medelabsolutfelet nära noll för alla delposter (se tabell 4 och tabell 5).

4.4.3 Kommunsektorn

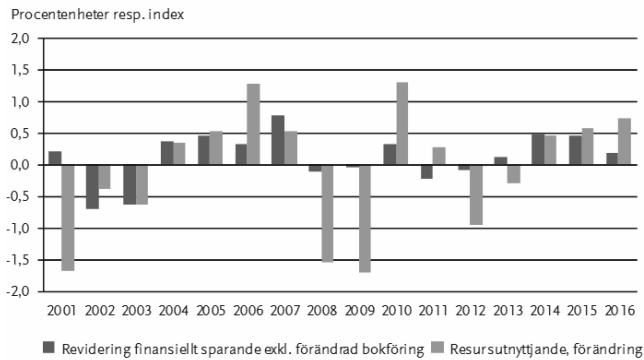
Även kommunsektorns finanser revideras måttligt. Sektorns intäkter från inkomstskatter motsvarar ungefär 15 procent av BNP, medelabsolutfelet på 0,2 procentenheter anses därför vara litet. Ungefär halva revideringarna under senare år beror på revideringar av den bokföringstekniska korrigering som är kopplad till skattereduktioner av statlig skatt, som bokförs i kommunsektorn (se bilaga 3).

Revideringarna av kommunsektorns konsumtionsutgifter i löpande priser är även de förhållandevis små.

4.4.4 Konjunkturberoende i preliminärt finansiellt sparande

För hela den offentliga förvaltningens finansiella sparande konstaterades ovan att revideringarna har varit nära noll i genomsnitt under den undersökta perioden. Det finns dock en tendens till ett systematiskt samband mellan konjunkturläget och revideringarna. Finansiellt sparande är exempelvis positivt korrelerat med den årliga förändringen i resursutnyttjandet (se diagram 4).⁵⁸ En förklaring är revideringarna i statens intäkter från de löpande inkomstskatterna, se ovan. Om det kan bekräftas att det finns ett systematiskt samband är det en indikation på att den tillgängliga informationen inte används på bästa sätt när de preliminära utfallen tas fram.

Diagram 4 Revidering av offentligt finansiellt sparande och förändring i resursutnyttjandet

Anm.: Riksbankens resursutnyttjandeindikator, juni 2018, årsgenomsnitt.

Källa: Riksbanken och Riksrevisionen.

⁵⁸ Resursutnyttjandet är här mätt med Riksbankens resursutnyttjandeindikator, en sammanvägning av ett tiotal konjunkturindikatorer från bland annat enkätundersökningar. Revideringarna är även korrelerade med andra konjunkturmått, som exempelvis förändringen i BNP-gapet (enligt Riksbanken eller KI).

4.5 Tillförlitligheten i privata sektorns finanser

4.5.1 Bolagssektorn

Revideringarna i privat sektor är väsentligt större än i offentlig förvaltning (se tabell 5). Näringslivets driftsöverskott som andel av produktionsvärdet är ett mått på vinstläget i ekonomin och en potentiellt viktig indikator för bland annat lönebildningen. Bolagssektorns driftsöverskott revideras dock kraftigt, även i förhållande till produktionsvärdet. En förklaring är att denna bokföringspost, tillsammans med hushållens driftsöverskott, används för att stämma av sektorräkenskaperna mot BNP (beräknad från användningssidan och produktionsidan). Det betyder med andra ord att driftsöverskottet är en restpost. Det har inneburit en systematisk upprevidering av driftsöverskottet. Som andel av BNP är medelfelet 0,8 procentenheter.

Förutom systematiska fel är precisionen låg, även i jämförelse med den variation (volatilitet) som finns i variabeln själv.⁵⁹ Det preliminära utfallet är nästan lika osäkert som om det historiska medelvärdet använts i en enkel prognosmodell.

Aktieutdelningar etcetera är en annan post i bolagssektorn med låg precision i de preliminära utfallen. Motsatta revideringar görs i hushållssektorn och transaktioner mot utlandet (se tabell 5).

De preliminära utfallen för fasta bruttoinvesteringar har också reviderats mycket. I beräkningen av finansiellt sparande i bolagen motverkas det av att kapitalförslutningen reviderats nästan lika mycket. Bolagens reala nettosparande revideras således inte så mycket; medelabsolutfelet för det totala sparandet är således lika stort som för det finansiella sparandet (se tabell 5).

4.5.2 Hushållen

Det finns en svag tendens till att revideringarna i hushållens finansiella sparande inte är oberoende av tidigare revideringar, vilket i så fall skulle betyda att det preliminära utfallet inte är den bästa prognosen på det definitiva utfallet. Av samtliga sektorer visar revideringarna av finansiellt sparande i hushållssektorn det starkaste sambandet med revideringen av föregående år (se diagram i bilaga 5).⁶⁰

⁵⁹ Kvoten mellan standardavvikelsen i revideringarna och standardavvikelsen i driftsöverskottet som andel av BNP under perioden 2001–2016 är lika med 0,8.

⁶⁰ För revideringarna av hushållens finansiella sparande är korrelationen med föregående period 0,4 under den aktuella perioden, vilket är svagt signifikant (p-värdet är 0,08).

Lönesumma

Hushållens sammanlagda inkomster från lönearbete, lönesumman, har reviderats ganska mycket till följd av metodbyten vid allmänna översyner. Det rör exempelvis svarta inkomster och inkomster i utlandet. Revideringarna har framför allt påverkat nivåerna, så den årliga procentuella förändringen har inte reviderats lika mycket.⁶¹ Åren 2015 och 2016 var dock revideringarna i förändringstakten förhållandevis stora. Ungefär lika stora revideringar gjordes under åren 2008 och 2009 under finanskrisen.

Disponibel inkomst

Lönesumman utgör ungefär 60 procent av hushållens inkomster före skatt. Men revideringarna i disponibel inkomst är större än i lönesumman.⁶² Stora revideringar har skett av mindre poster som driftöverskott⁶³ och aktieutdelningar etcetera.⁶⁴

Sparkvot

Hushållens sparkvot är en viktig indikator för både finans- och penningpolitiken. Både nivån och förändringen mellan åren har betydelse för analysen av den ekonomiska politiken. Revideringarna är förhållandevis stora (se diagram 5). För både nivån på sparkvoten och dess årliga förändring är den genomsnittliga revideringen, i absoluta tal, 1,2 procentenheter. Som jämförelse är medelvärde och standardavvikelse för sparkvotens förändring 0,7 respektive 1,5 procentenheter för perioden 2001–2016.

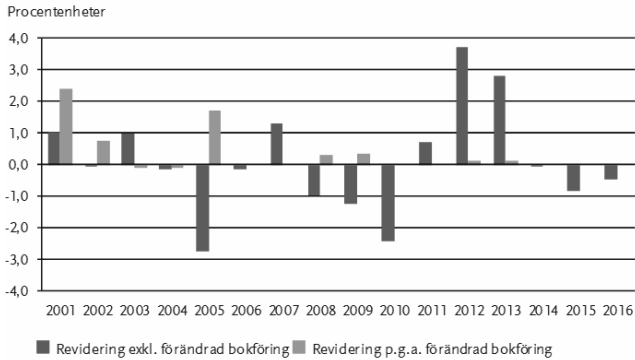
⁶¹ Medelabsolutfelet för lönesummans nivå är 0,5 procent, för den årliga procentuella förändringen är medelabsolutfelet 0,2 procentenheter.

⁶² Medelabsolutfelet för den disponibla inkomstens nivå är 1,4 procent; för den årliga procentuella förändringen är medelabsolutfelet 0,6 procentenheter.

⁶³ Innehåller posten sammansatt förvärvsinkomst som beräknas som en restpost för att sektorernas samlade inkomster ska balansera BNP.

⁶⁴ Revideringarna av de sociala avgifterna till bolagssektorn har gett lika stora revideringar av disponibel inkomst, men inte av sparandet då det skett motsatta revideringar av justeringsposten för hushållens pensionssparande.

Diagram 5 Revideringar, hushållens sparkvot

Anm.: Sparkvoten är lika med totalt sparande i procent av disponibel inkomst.
Källa: Riksrevisionen.

4.5.3 Utlandstransaktioner

Utrikessaldot (kallas även handelsbalans eller nettoexport) är lika med värdet av exporten minus importen av varor och tjänster. Både exporten och importen revideras förhållandevis mycket. Många gånger har de reviderats i samma riktning, vilket håller tillbaka revideringarna i utrikessaldot. Precisionen är trots det inte så bra, medelabsolutfelet i det första preliminära utfallet för utrikessaldot var 0,4 procent av BNP (se tabell 5).⁶⁵

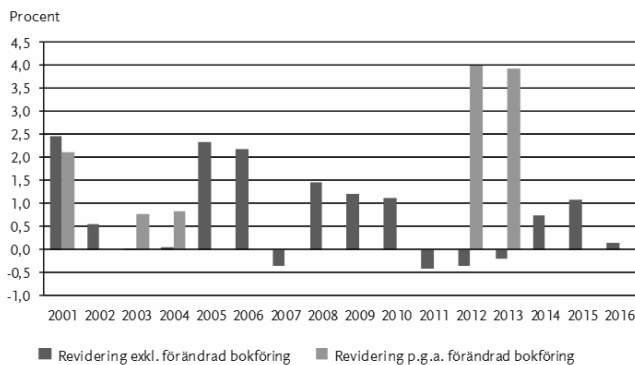
Utrikessaldot tillsammans med revideringarna av aktieutdelningar etcetera svarar för större delen av revideringarna i finansiellt sparande i utlandssektorn, vilket är ungefär lika med bytesbalansen. Som nämnts i kapitel 3 sker ett utvecklingsarbete för att minska diskrepanserna mellan betalningsbalansstatistiken och nationalräkenskaperna. Om det leder till en förbättrad precision i de preliminära utfallen är en öppen fråga, men det bör följas upp.

⁶⁵ Kvoten mellan standardavvikelsen i revideringen och standardavvikelsen i årlig förändring (volatiliteten) av utrikessaldot som andel av BNP, under perioden 2001–2016, är nära ett.

4.6 Tillförlitligheten i BNP

Det har skett vissa större förändringar av bokföringsreglerna som i samtliga fall ökat nivån på BNP (se diagram 6 och bilaga 3). Moms har lagts på offentlig konsumtion och offentliga investeringar, det gjordes inte när det preliminära utfallet för 2001 publicerades. Bankernas räntemarginaler räknas numera som ersättningar för banktjänster och en konsumtionsutgift för hushållen; metodbytet skedde efter att de första preliminära utfallen för 2003 och 2004 publicerats. Slutligen räknas numera utgifter för forskning och utveckling som investeringsutgifter. Det skedde 2014 vid övergången till ENS 2010.

Diagram 6 Revideringar, BNP

Ann.: Revideringen är procentuell differens mellan definitivt och första preliminära utfall.
Källa: Riksrevisionen.

Den uppmätta precisionen ökar markant om revideringarna till följd av bokföringsförändringar exkluderas från de totala revideringarna (se tabell 7).⁶⁶ För BNP minskar medelabsolutfelet och rotmedelkvadratfelet med ca 40 procent. Den förbättrade precisionen i BNP förklaras av att revideringar till följd av den förändrade bokföringen av offentlig konsumtion och investeringar exkluderas.

⁶⁶ Revideringen i miljoner kronor kan inte användas för rättvisa jämförelser över tiden för variabler som ökar eller minskar trendmässigt. För BNP och försörjningsbalansens komponenter, förutom nettoexporten, beräknas revideringen i procent av det preliminära utfallet. Nettoexporten kan vara nära noll eller negativ, därför utgår beräkningarna från nettoexporten i procent av BNP (se bilaga 4).

4.6.1 Systematisk underskattning av BNP-nivån

Det finns tecken på en systematisk underskattning av nivån på BNP i de preliminära utfallen under den undersökta perioden, även när hänsyn tagits till förändrad bokföring. I genomsnitt var upprevideringen av BNP 0,8 procent, exklusive revideringar till följd av förändrad bokföring (se tabell 7). Det är nästan lika mycket som BNP-tillväxten under ett genomsnittligt kvartal; tillväxten i nominell BNP var i genomsnitt 1,0 procent per kvartal 2001–2016.

Tabell 7 Revideringar av BNP i löpande priser, 2001–2016, procent av preliminärt utfall

	Totala revideringar			Revideringar exkl. förändrad bokföring		
	MF	MAF	RMKF	MF	MAF	RMKF
BNP	1,5	1,6	2,0	0,8	0,9	1,2
Hushållens konsumtion	1,1	1,2	1,7	1,0	1,2	1,6
Offentlig konsumtion	0,3	0,8	1,6	-0,1	0,4	0,5
Investeringar	5,0	5,4	9,7	2,0	2,5	2,9
Nettoexport ¹	-0,1	0,4	0,6	-0,1	0,4	0,5

¹ Procent av BNP.

Anm.: MF = medelfel, MAF = medelabsolutfel, RMKF = rotmedelkvadratfel.

Källa: Riksrevisionen.

Underskattningen av BNP återspeglas i försörjningsbalansen, där medelfelet är störst för investeringar och hushållens konsumtion (se tabell 7). Hushållens konsumtion utgör ungefär en dubbelt så stor andel av BNP jämfört med investeringarna, vilket innebär att dessa två komponenter bidrar lika mycket till medelfelet för BNP (exklusive förändrad bokföring). Den offentliga konsumtionen och nettoexporten uppvisar varken systematiska underskattningar eller överskattningar i och med att medelfelen är nära noll.

4.6.2 Tidsperiod avgörande för slutsatser om BNP-tillväxten

Revideringar av BNP ett visst år innebär många gånger att även tidigare år reviderats i samma omfattning. Revideringarna av tillväxttakten visar därmed inte samma tecken på systematiska fel som för nivån. Medelfelet för tillväxten i nominell BNP har varit nära noll denna period. För finanspolitiska analyser är nivån viktig, men för andra analyser är tillväxten det väsentliga.

Revideringarna av BNP-tillväxten för Sverige och andra länder har studerats tidigare. Studierna för Sverige visar på förhållandevis stora underskattningar av real BNP-tillväxt under 1970-talet.⁶⁷ Även för 1980- och 1990-talen visas på signifikant underskattning av BNP-tillväxten i de preliminära utfallen, även om medelvärdet av revideringarna var lägre än tidigare.⁶⁸ Jämförs perioderna 1980–1998 och 1999–2015 så minskar medelvärdet av revideringarna från 0,4 till 0,1 procentenheter, vilket skulle tolkas som att det inte varit systematiska fel i de preliminära utfallen under 2000-talet.⁶⁹ Valet av period som studeras är dock avgörande för resultatet, för perioden 1999–2013 är medelvärdet av revideringarna i BNP-tillväxten positivt och statistiskt signifikant.⁷⁰

4.7 Precision och tidshorisont

Analysen har hittills handlat om tillförlitligheten i det första preliminära utfallet. Det är i sig ett viktigt utfall då det utgör underlaget till regeringens ekonomiska värproposition. De skarpa förslagen för närmast kommande år återfinns dock i budgetpropositionen på hösten. Då finns det uppdaterade utfall för nationalräkenskaperna att basera beräkningarna på (se tabell 1). Det är rimligt att förvänta sig att överensstämmelsen med det definitiva utfallet ökar ju längre tid som går.

Den uppmätta precisionen förbättras i allmänhet för varje publicering (se diagram 7). Dock är skillnaden liten fram till den tredje publiceringen i augusti, så slutsatsen är att budgetpropositionen baseras på ett ungefär lika osäkert utfall som värpropositionen.⁷¹

Diagrammet visar att för både BNP och offentliga förvaltningens finansiella sparande sker det en märkbar förbättring vid det fjärde utfallstillfället i november, den så kallade preliminära årsberäkningen (se avsnitt 2.3).

I bilaga 6 återfinns liknande diagram för försörjningsbalansens komponenter och finansiellt sparande i alla sektorer. Diagrammen visar bland annat att de offentliga konsumtionsutgifterna i löpande priser revideras mycket lite efter novemberutfallet. Det återspeglas i en markant förbättrad precision i kommunsektorns finansiella sparande vid detta tillfälle.

⁶⁷ Tengblad, *The reliability of the quarterly accounts*, 1992.

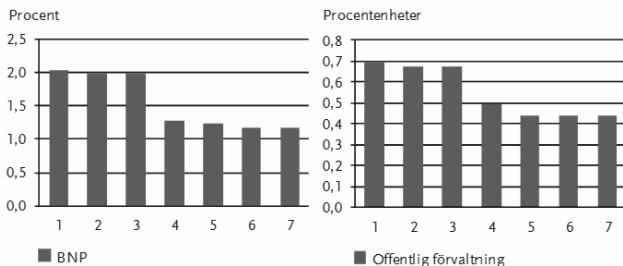
⁶⁸ SOU 2002:118, bilaga 4.

⁶⁹ SCB, *Sveriges ekonomi Statistiskt perspektiv*, 2017. Notera att enligt denna studie har medelabsolutfelet ökat från 0,4 till 0,6 mellan perioderna 1980–1998 och 1999–2015, vilket skulle innebära en försämrad precision. En förklaring kan vara att bokföringen ändrats mer under den senare perioden, något som inte kontrolleras för i någon av de tidigare studierna.

⁷⁰ Flodberg och Österholm, "A Statistical Analysis of Revisions of Swedish National Accounts Data", 2017.

⁷¹ I diagrammet motsvarar den tredje (och sjunde) publiceringen det så kallade snabbfallet i juli–augusti som varit utgångspunkten för budgetpropositionen. Publiceringen i september finns bara för några år i det arkiv med databaser vi använt och återfinns därför inte i diagrammet.

Diagram 7 Rotmedelkvadratfel vid olika publiceringstillfällen, BNP-nivå respektive offentliga förvaltningens finansiella sparande i procent av BNP

Anm. 1 = första preliminära utfallet i februari, T + 1; 2 = maj, T + 1; 3 = augusti, T + 1; 4 = november, T + 1; 5 = februari, T + 2; 6 = maj, T + 2; 7 = augusti, T + 2.

Måttet avser kvadratroten ur medelvärdet av de kvadrerade differenserna mot utfallet i december, T + 2, i procent av preliminärt utfall vid respektive publicering.

Avser total revidering, inklusive förändrad bokföring.

Källa: Riksrevisionen.

4.8 Sammanfattande slutsatser

Förändrade bokföringsregler ligger bakom en väsentlig del av revideringarna under den undersökta perioden.

Revideringarna av det finansiella sparandet har i genomsnitt varit nära noll i alla sektorer, vilket således inte indikerar vare sig systematiska under- eller överskattningar i de preliminära utfallen.

För den offentliga förvaltningens finansiella sparande finns en tendens till att revideringarna samvarierar med konjunkturutvecklingen. En förklaring är prognosfel på konjunktürkänsliga skatter. Under den senaste konjunkturuppgången har intäkterna från hushållens inkomstskatter underskattats. Tidigare år har bolagens inkomstskatter reviderats kraftigt.

Precisionen har dock varit betydligt bättre för redovisningen av de offentliga finanserna jämfört med finanserna i de privata sektorerna. Precisionen är låg i centrala ekonomiska variabler för den privata sektorns finanser, exempelvis bolagens driftsöverskott, hushållens sparkvot och utrikessaldot.

ENGRANSKNINGSRAPPORT FRÅN RIKSREVISIONEN

BNP-nivån i de första preliminära utfallen har i genomsnitt reviderats upp med närmare 1 procent i det definitiva utfallet. Då har revideringar till följd av förändrade bokföringsregler exkluderats. Det motsvaras av upprevideringar av hushållens konsumtion och fasta bruttoinvesteringar på utgiftssidan i sektorräkenskaperna. På inkomstsidan förklaras det bland annat av att bolagssektorns driftsöverskott i genomsnitt reviderats upp.

Slutligen noteras att skillnaden i precision är liten mellan de tre första tillfällen då nationalräkenskaperna för ett helt år har publicerats. Det innebär att budgetpropositionen har baserats på ett nästan lika osäkert utfall som vårpropositionen.

5 Tillförlitlighet i internationellt perspektiv

I detta kapitel jämförs revideringar i de svenska nationalräkenskaperna med revideringar gjorda i andra europeiska länder. Jämförelsen är baserad på EU-ländernas rapportering till Europeiska kommissionen. Syftet är att bedöma om revideringarna av de svenska nationalräkenskaperna kan anses vara stora eller små i ett internationellt perspektiv.

5.1 Beskrivning av data

Kravet på både aktuell och tillförlitlig statistik finns i de internationella regelverken för nationalräkenskaperna. Det innebär att revideringar av den första framtagna statistiken avseende en viss period både är nödvändiga och något som inte bara sker i svensk statistik. Den gemensamma bokföringsstandarden inom EU möjliggör också internationella jämförelser av revideringarna i statistiken.

5.1.1 EDP-rapporteringen är en bra källa

För att göra en internationell jämförelse av revideringar behövs tillgång till både preliminär och definitiv statistik avseende utfallet för ett antal perioder. Ju fler perioder desto bättre. Jämförelsen förbättras, eller åtminstone förenklas, om ländernas statistikproducenter haft ungefär samma tid på sig mellan den undersökta periodens slut och publiceringstillfällena. De variabler som undersöks bör också ha samma definition.

Som nämnts tidigare ska medlemsländerna i EU rapportera in uppgifter om läget för de offentliga finanserna till Eurostat två gånger per år i den så kallade EDP-rapporteringen (se avsnitt 2.3). Uppgifterna används för uppföljning av kraven i stabilitets- och tillväxtpakten. Rapporteringen består av tabeller med bland annat den offentliga förvaltningens finansiella sparande, konsoliderad bruttoskuld och BNP (i löpande priser). Tabellerna omfattar uppgifter för innevarande år och de fyra föregående åren. Tabellerna för de 28 EU-länderna publiceras på Eurostats webbplats.⁷² Där finns också länkar till tidigare rapporter, de första är från april 2006. Här används rapporterna till och med oktober 2018, vilket innebär en tillgång till data från 26 publiceringstillfällen, något färre för de nyaste medlemsländerna.⁷³

⁷² Eurostat, "EDP Notification Tables", hämtade 2019-04-04.

⁷³ Totalt hämtades drygt 700 PDF-filer med tabeller, varifrån data extraherades på maskinell väg.

Dessa data uppfyller därmed kravet på samma publiceringstidpunkt och samma definition, eftersom rapporteringen sker på lika villkor och under samma regelverk (i allt väsentligt lika med ENS). Inrapporteringens formalia kontrolleras strängt av Eurostat, exempelvis att sista inrapporteringstillfälle hålls och att tabellerna fylls i på exakt rätt sätt.⁷⁴

5.1.2 Finanskrisen dominerade den undersökta perioden

I den första tillgängliga EDP-rapporteringen i april 2006 angavs uppgifter för det finansiella läget under det nyss avslutade året 2005. Det baserades på en uppdatering av nationalräkenskapsutfallet till och med det fjärde kvartalet som publicerats i början på året, det vill säga vad som i föregående kapitel kallades för det preliminära utfallet.⁷⁵ Reviderade uppgifter för 2005 finns sedan tillgängliga till och med rapporteringen i oktober 2009. De rapporterade uppgifterna i oktober 2007 används här, de motsvarade den definitiva beräkningen av nationalräkenskaperna för 2005.

I den sista rapporteringen som används här, i oktober 2018, fanns det definitiva utfallet för 2016. Sammantaget innebär det att vi har data för revideringarna mellan ”preliminärt” och ”definitivt” utfall för en period om 12 år (2005–2016) för flertalet EU-länder, 11 år för Rumänien, 10 år för Bulgarien och 5 år för Kroatien.

Under den undersökta perioden har den internationella finanskrisen varit den dominerande förklaringen till konjunkturutvecklingen i de olika länderna. Det gör att ländernas konjunkturförlopp liknar varandra. Finanskrisen slog dock hårdare mot en del länders ekonomi, exempelvis Greklands, vilket också inneburit stora revideringar av statistiken.

5.2 Revideringar

Resultaten från en jämförelse mellan EU-länderna av revideringarna i finansiellt sparande och BNP redovisas i detta avsnitt.

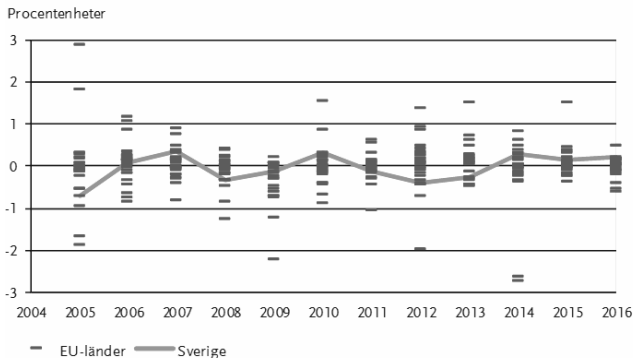
5.2.1 Finansiellt sparande i offentlig förvaltning

För varje enskilt år har revideringarna av den offentliga förvaltningens finansiella sparande varierat kraftigt mellan EU-länderna (se diagram 8).

⁷⁴ Se exempelvis Europeiska kommissionen, *Rapport från Kommissionen till Europaparlamentet och rådet om kvaliteten på de budgetuppgifter som medlemsstaterna rapporterade in under 2018, 2019.*

⁷⁵ Mellan utfallet i februari–mars och EDP-rapporteringen tillkommer viss information som framför allt minskar osäkerheten i estimeringen av statens skatteintäkter, bland annat information om hushållens kontrolluppgifter. Huvudförklaringen till att revideringarna som redovisas i detta kapitel i genomsnitt har en högre precision än de som redovisades i föregående kapitel är dock skillnaden i vilken tidsperiod som undersöks. (Det är förenligt med analysen i avsnitt 4.7.)

Diagram 8 Finansiellt sparande i offentlig förvaltning i procent av BNP, revideringar mellan april T + 1 och oktober T + 2

Anm.: Exkl. två extremvärden: Grekland -4,4 procent 2008 och Bulgarien -3,3 procent 2007. Källor: Eurostat och Riksrevisionen.

För de flesta länderna har revideringarna gått åt olika håll olika år och i genomsnitt varit nära noll över hela den undersökta perioden. Grekland, Bulgarien och Luxemburg utgör dock undantag (se tabell 8).

Revideringen av finansiellt sparande 2005, i procent av BNP, var -0,7 procentenheter för Sverige. Bara tre länder hade en större nedrevidering av finansiellt sparande detta år (se diagram 8). Följande år var revideringen nära noll för Sverige medan den varierade mellan -0,9 och 1,2 för andra länder. Revideringarna för Sverige 2010 och 2016 tillhörde de största bland de länder som reviderade upp sparandet. Sett över hela perioden 2005–2016 har dock revideringarna för Sverige oftare varit i mittfaran.

Även om revideringarna historiskt sett är nära noll i genomsnitt säger det inget om den förväntade storleken på kommande revideringar. Medelabsolutfelet (MAF) och rotmedelkvadratfelet (RMKF) är mått på den genomsnittliga revideringen som bortser från om revideringarna är positiva eller negativa (se faktaruta i avsnitt 4.2). Tabell 8 visar att medelabsolutfelet i Sverige var lika med det ovägda EU-genomsnittet medan rotmedelkvadratfelet var något lägre för Sverige än genomsnittet, under den undersökta perioden. EU-genomsnittet drogs dock upp av stora revideringar för Grekland och Bulgarien. I Frankrike var revideringarna minst; i genomsnitt reviderades sparandet med 0,1 procentenheter.

ENGRANSKNINGSRAPPORT FRÅN RIKSREVISIONEN

Tabell 8 EDP-rapporteringen avseende 2005–2016, revideringar mellan april T + 1 och oktober T + 2, procentenheter (finansiellt sparande) respektive procent (BNP)

	Offentligt finansiellt sparande			BNP, löpande priser			Obs.
	MF	MAF	RMKF	MF	MAF	RMKF	
Belgien	0,0	0,2	0,2	1,1	1,1	1,5	12
Bulgarien	-0,4	0,8	1,4	2,1	2,1	2,7	10
Cypern	0,3	0,4	0,9	2,5	2,7	4,0	12
Danmark	0,1	0,3	0,4	0,6	0,8	1,1	12
Estland	-0,1	0,2	0,4	1,7	2,0	2,7	12
Finland	-0,1	0,2	0,2	0,8	1,4	1,8	12
Frankrike	0,0	0,1	0,1	0,5	0,9	1,3	12
Grekland	-0,5	1,1	1,6	-1,4	3,2	5,1	12
Irland	0,3	0,4	0,7	4,0	4,9	7,5	12
Italien	0,1	0,2	0,3	0,9	1,0	1,5	12
Kroatien	-0,2	0,3	0,4	0,8	0,9	1,3	5
Lettland	-0,2	0,3	0,4	0,1	1,4	2,1	12
Litauen	-0,1	0,2	0,2	0,8	0,8	1,0	12
Luxemburg	0,7	0,7	0,8	1,2	3,0	3,6	12
Malta	0,0	0,2	0,2	3,3	3,3	3,8	12
Nederländerna	0,0	0,2	0,2	1,9	2,1	3,2	12
Polen	-0,1	0,3	0,6	0,5	0,6	0,8	12
Portugal	-0,3	0,5	0,9	1,2	1,2	1,8	12
Rumänien	-0,1	0,3	0,4	0,9	1,5	1,9	11
Slovakien	-0,1	0,3	0,4	0,6	0,8	1,0	12
Slovenien	-0,1	0,3	0,3	1,5	1,7	2,1	12
Spanien	-0,2	0,3	0,4	-0,3	0,8	1,1	12
Storbritannien	0,0	0,3	0,6	2,0	2,2	3,3	12
Sverige	0,0	0,3	0,3	1,2	1,4	1,8	12
Tjeckien	0,0	0,4	0,6	1,9	2,1	2,7	12
Tyskland	0,0	0,2	0,3	0,8	1,1	1,6	12
Ungern	-0,2	0,4	0,6	0,6	1,5	1,7	12
Österrike	-0,1	0,2	0,3	0,7	1,2	1,5	12
Genomsnitt EU	0,0	0,3	0,5	1,2	1,7	2,3	

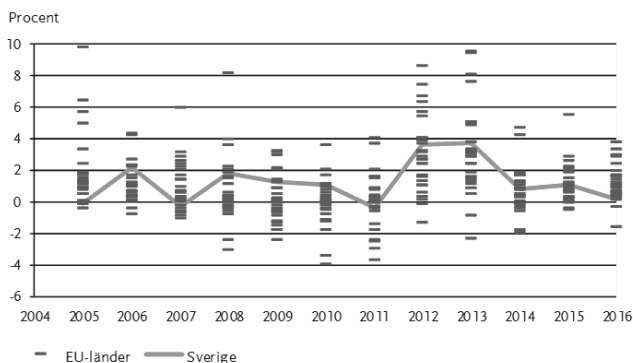
Källor: Eurostat och Riksrevisionen.

5.2.2 BNP

Till skillnad mot det finansiella sparandet har BNP i genomsnitt reviderats upp för alla länder i EU, förutom för Grekland och Spanien (se tabell 8). Till viss del beror det på förändringar i bokföringsreglerna (som diskuterats i kapitel 4). Exempelvis bidrog övergången från ENS 95 till ENS 2010 till upprevideringar av BNP 2012 och 2013 i de flesta länderna (se diagram 9).

För Sverige reviderades BNP upp med i genomsnitt 1,2 procent 2005–2016, inklusive revideringar till följd av regelförändringar. Det är lika med (det ovägdade) genomsnittet för alla EU-länderna. Om uppgifterna för 2012 och 2013 exkluderas, för att ta bort effekterna av den förändrade bokföringen, minskar den genomsnittliga revideringen till 0,7 för Sverige och till 0,8 för alla EU-länder.⁷⁶

Diagram 9 BNP i löpande priser, revideringar mellan april T + 1 och oktober T + 2

Anm. Exkl. två extremvärden: Grekland -13 procent 2006 och Irland +22 procent 2015.

Källor: Eurostat och Riksrevisionen.

5.3 Sammanfattande slutsatser

Revideringarna i den svenska statistiken av den offentliga förvaltningens finansiella sparande och nivån på BNP avviker inte nämnvärt från genomsnittet i EU. I likhet med Sverige har BNP-nivån i genomsnitt reviderats upp i de flesta andra EU-länder. Kvaliteten i de svenska nationalräkenskaperna kan därför inte sägas vara vare sig bättre eller sämre än den i andra jämförbara länder.

⁷⁶ Tabell 8 visar att rotmedelkvadratfelet i det preliminära utfallet av Sveriges BNP var 1,8 procent (1,1 exklusive 2012–2013). Det är något lägre än det ovägdade genomsnittet för alla EU-länder som var 2,3 procent (1,9 exklusive 2012–2013).

Referenslista

Författningar med mera

- Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform.
- Riksdagsordning (2014:801).
- Budgetlag (2011:203).
- Lag (2001:99) om den officiella statistiken.
- Förordning (2001:100) om den officiella statistiken.
- Förordning (2007:759) med instruktion för Konjunkturinstitutet.
- Förordning (2016:822) med instruktion för Statistiska centralbyrån.
- Prop. 2013/14:7, *Ändringar i statistiklagstiftningen*; bet. 2013/14:FiU7; rskr. 2013/14:58.
- Prop. 2016/17:100, *2017 års ekonomiska vårproposition*.
- Prop. 2017/18:1, *Budgetpropositionen för 2018*.
- Regeringsbeslut Fi2019/02423/RS, *Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Statistiska centralbyrån*.
- Skr. 2017/18:207, *Ramverket för finanspolitiken*.
- SCB:s föreskrift om kvalitet för den officiella statistiken (SCB-FS 2016:17).

Utredningar

- SOU 2002:118, *Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken, Slutbetänkande av Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken*.
- SOU 2012:83, *Vad är officiell statistik? En översyn av statistiksystemet och SCB, Slutbetänkande av Statistikutredningen*.
- SOU 2016:67, *En översyn av överskottsmålet, Betänkande av Överskottsmålskommittén*.
- Ds 2003:49, *Nya principer för utformning av statsbudgeten – Konsekvenser för budgetlagen*.

Litteratur

- ESV, *Prognos Statens budget och de offentliga finanserna, november 2015*, Ekonomistyrningsverket, 2015.
- Europeiska kommissionen, *Rapport från Kommissionen till Europaparlamentet och rådet om kvaliteten på de budgetuppgifter som medlemsstaterna rapporterade in under 2018*, COM (2019) 155 final, 2019.
- Eurostat, *Quality report on National and Regional Accounts, 2016 data, 2018 edition*, Eurostat, 2018.
- Flodberg och Österholm, "A Statistical Analysis of Revisions of Swedish National Accounts Data", *Finnish Economic Papers*, vol. 28, nr 1, 2017.
- Konjunkturinstitutet, *Ny klassificering av premiepensionssystemet, fördjupning i Konjunkturläget mars 2007*, Konjunkturinstitutet, 2007.
- Konjunkturinstitutet, *Utovärdering av prognoser för offentliga finanser*, Specialstudie nr 19, Konjunkturinstitutet, 2009.
- Konjunkturinstitutet, *Utovärdering av makroekonomiska prognoser*, Specialstudie, nr 2019:7, Konjunkturinstitutet, 2019.
- Riksrevisionen, 2008, *Intern styrning och kontroll vid framtagning av KPI*, revisionsrapport, Riksrevisionen, 2008.
- Riksrevisionen, 2010, *Granskning av IT-miljön för statistikproduktion av KPI och NR samt processen för intern styrning och kontroll*, revisionsrapport, Riksrevisionen, 2010.
- Riksrevisionen, 2013, *Granskning av den interna kontrollen i bearbetningsprocessen för framtagandet av väsentliga produkter hos Statistiska centralbyrån*, revisionsrapport, Riksrevisionen, 2013.
- Riksrevisionen, 2015a, *Granskning av den interna kontrollen i bearbetningsprocessen för framtagandet av väsentliga produkter hos Statistiska centralbyrån – uppföljning av granskning 2012-12-19*, revisionsrapport, Riksrevisionen, 2015.
- Riksrevisionen, 2015b, *Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen?*, RiR 2015:3, Riksrevisionen, 2015.
- Riksrevisionen, *Räkenskapssammandraget – är resultat- och balansräkningen tillförlitlig?*, RiR 2018:23, Riksrevisionen, 2018.
- SCB, *Nationalräkenskaper 1996–2001*, Statistiska meddelanden NR 10 SM 0201, SCB, 2003.
- SCB, *Nationalräkenskaper 1997–2002*, Statistiska meddelanden, NR 10 SM 0301, SCB, 2004.

ENGRANSKNINGSRAPPORT FRÅN RIKSREVISIONEN

SCB, *Nationalräkenskaper 1994–2004*, Statistiska meddelanden, NR 10 SM 0501, SCB, 2005.

SCB, *Nationalräkenskaper 1993–2012*, Statistiska meddelanden, NR 10 SM 1401, SCB, 2014.

SCB, *Nationalräkenskaper 2015*, Statistiska meddelanden, NR 10 SM 1701, SCB, 2017.

SCB, *Nationalräkenskaper 2016*, Statistiska meddelanden, NR 10 SM 1801, SCB, 2018.

SCB, *Sveriges ekonomi Statistiskt perspektiv*, nr 2 2010, SCB, 2010.

SCB, *Sveriges ekonomi Statistiskt perspektiv*, nr 3 2017, SCB, 2017.

SCB, 2010, *Förbättring av den ekonomiska statistiken – EMMA-projektet – Slutrapport*, SCB, 2010.

SCB, *Information om 2014 års anpassning av nationalräkenskaperna till nya internationella riktlinjer enligt ENS2010*, SCB, 2014.

Statkontoret, 2011, *Mot en säkrare statistikproduktion*, slutrapport 2011:7, 2011.

Tengblad, *The reliability of the quarterly accounts*, Arbetspapper nr 2, Konjunkturinstitutet, 1992.

Webbsidor

Eurostat, ”EDP Notification Tables”,
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>, hämtade 2019-04-04.

ESV, ”Underlag till statens finansiella sparande”, <https://www.esv.se/statens-ekonomi/prognos-och-utfall/nationalrakenskaper/sbr-ufs/>, hämtad 2019-06-28.

SCB, ”Kvalitetsdeklaration, Nationalräkenskaper, kvartals- och årsberäkningar”, https://www.scb.se/contentassets/66e9dae3a5d94bf8b4c299ce25294348/nr10103_kd_2019_hk_20190910.pdf, hämtad 2019-09-17.

SCB, ”Möte i användarrådet för Kommunikation 10 november 2017”,
<https://www.scb.se/contentassets/cfad35e169414f088b807317c920ffdc/mote-i-anvandaradet-for-kommunikation-10-november-2017.pdf>, hämtad 2019-09-03.

SCB, ”Instruktion för användarråden 2019–2021”,
<https://www.scb.se/contentassets/46931f460e454c98c7dfe2e51b8cf3e/gd-beslut-instruktion-for-anvandaraden-2019-2021---bilaga.pdf>, hämtad 2019-09-03.

NATIONALRÄKENSKAPERNA – EN STABILAREGRUND FÖR FINANSPOLITIKEN

SCB, "Möte i användarrådet för ekonomisk statistik", mötesanteckningar daterade 2017-02-04 till 2019-05-10, <https://www.scb.se/om-scb/scbs-verksamhet/rad-och-namnder/anvandarrad/anvandarradet-for-ekonomisk-statistik/>, hämtad 2019-09-03.

SCB, "Specifisering av vissa tillämpningar inom Nationalräkenskaper, kvartals- och årsberäkningar – NR0103 – av SCB:s revideringspolicy", <https://www.scb.se/contentassets/66e9dae3a5d94bf8b4c299ce25294348/revideringar-av-nr0103.pdf>, hämtad 2018-11-06.

Konjunkturinstitutet, "Prognosjämförelse", <https://www.konj.se/publikationer/konjunkturlaget/prognosjamforelse.html>, hämtad 2019-05-02.

Regeringen, "Tabell: Nyckeltal prognos september 2017", <https://www.regeringen.se/4a6c02/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/tema-statens-budget/bp-18-pdf-och-excel/nyckeltal-prognos-september-2017.pdf>, hämtad 2019-11-05.

Bilaga 1. Enkät till användare

1. Vilka delar av nationalräkenskaperna använder ni i ert prognosarbete?

- a. BNP och försörjningsbalansen
- b. Förädlingsvärde och antal arbetade timmar
- c. Offentliga sektorns finanser (t.ex. finansiellt sparande) i sektorräkenskaperna
- d. Bolagens finanser (t.ex. driftöverskott (vinst)) i sektorräkenskaperna
- e. Hushållens finanser (t.ex. disponibel inkomst och sparkvot) i sektorräkenskaperna
- f. Utlandstransaktioner (t.ex. bytesbalans) i sektorräkenskaperna
- g. Finansräkenskaper
- h. Input-Output-tabeller
- i. Regionalräkenskaper

2. Hur får ni tillgång till nationalräkenskapernas utfall?

- a. Från SCB:s statistikdatabas
- b. Från SCB:s hemsida (annat än statistikdatabasen)
- c. Från Konjunkturinstitutet
- d. Från annan databasleverantör, nämligen: _____
- e. Annat sätt: _____

3. Skulle ni vilja ha tillgång till statistiken på annat sätt än idag?

- a. Ja, nämligen: _____
- b. Nej

4. I ert arbete med prognoser, finns det brister i nationalräkenskapernas innehåll och täckning?

- a. Nej, vi är nöjda med innehåll och täckning
- b. Vi saknar vissa variabler, nämligen: _____
- c. Vi saknar vissa redovisningsgrupper, nämligen: _____
- d. Vi saknar längre tidsserier tillbaka i tiden (som vi själva skapar idag)
- e. Andra brister, nämligen: _____
- f. Vet ej

Vi vill veta er syn på SCB:s information om nationalräkenskaperna, dels informationen om de siffror som publiceras varje kvartal, dels informationen om statistikens innehåll och kvalitet (definitioner, mätmetoder osv.)

A. Kvartalsvisa publiceringen

5. Är ni nöjda med den information som SCB ger om nationalräkenskapernas utfall?

- a. Ja
- b. Nej, vi önskar att: _____
- c. Vet ej

6. Vartvänder ni er i första hand om ni har frågor om nationalräkenskapernas utfall?

- a. SCB:s hemsida
- b. Mejl/telefon till SCB
- c. Annat: _____

B. Innehåll och kvalitet

7. Är ni nöjda med den information som SCB ger om nationalräkenskapernas innehåll och kvalitet?

- a. Ja
- b. Nej, vi önskar att: _____
- c. Vet ej

8. Vartvänder ni er i första hand om ni har frågor om innehåll och kvalitet i nationalräkenskaperna?

- a. SCB:s hemsida
- b. Mejl/telefon till SCB
- c. Annat: _____

9. Övriga synpunkter på nationalräkenskaperna? _____

Bilaga 2. Sektorräkenskaper: begrepp och teori

Det finns en stark koppling mellan nationalekonomisk teori och nationalräkenskaper. I den teoretiska framställningen beskrivs ofta ekonomiska beslut som en optimering med beaktande av någon form av budgetrestriktion. Sektorräkenskaperna kan ses som sifferunderlag till budgetrestriktioner för konsumtions- och investeringsbeslut i ”representativa” (genomsnittliga) företag och hushåll. På liknande sätt utgör redovisningen av de offentliga finanserna budgetrestriktionen för finanspolitiska beslut.

Med lärobokens notation kan ett företags vinst (Π) från produktionen av varor och tjänster skrivas som

$$\Pi = (1 - \tau_{pp})pppp - (1 + \tau_{ww})www - (\tau + \delta\delta + \tau_{kk})KK$$

där p är produktionens marknadspris och Y produktionsvolym (förädlingsvärde). Produktionen antas på sedvanligt sätt ske med hjälp av arbetskraft L och realkapital K som ersätts med lönen w respektive kostnaden r . Företaget betalar också in moms och punktskatter τ_{pp} , arbetsgivaravgifter τ_{ww} och andra skatter och avgifter τ_{kk} , exempelvis fordons- och fastighetsskatter. Vinsten avser resultatet efter avskrivningar för kapitalförslitning, där $\delta\delta$ betecknar deprecieringsgraden, men före bolagsskatt.

I den aggregerade bolagssektorn består inkomsterna både av företagets sammanlagda vinster och kapitalägarnas intäkter. Detta kallas driftöverskott i nationalräkenskaperna och kan redovisas brutto eller netto, det vill säga före eller efter avdrag för kapitalförslitningen, se tabell nedan.

Av produktionsvärdet räknas både löner och sociala avgifter som primära inkomster för hushållssektorn. De sociala avgifterna är inga pengar som hamnar i hushållens plånböcker men bokförs initialt som en intäkt för hushållen.⁷⁷ Moms, punktskatter och andra så kallade produkt- och produktionsskatter ger den offentliga förvaltningen intäkter från privat produktion.

Den offentliga förvaltningens verksamhet antas, med vissa undantag, ske till självkostnadspris. Nettodriftöverskottet är därför i princip noll, vilket innebär att bruttovärdet är lika med sektorns kapitalförslitning $\delta\delta KK_{00}$.

⁷⁷ Numera räknas endast den del av arbetsgivaravgiften som öronmärks för finansiering av pensionssystemet som en social avgift. Resterande del räknas som en produktionskatt. I senare led bokförs beloppet för de sociala avgifterna som en transferering, dels från hushållssektorn till pensionssystemet, dels till bolagssektorn (försäkringsbolag).

NATIONALA RÄKENSKAPENA – ENSTABILAREGRUND FÖR FINANSPOLITIKEN

Tabellen är något förenklad⁷⁸ men visar en viktig egenskap i räkenskaperna. Landets samlade produktionsvärde (BNP) fördelas mellan sektorerna, varken mer eller mindre. (Jämför summan av de fyra översta raderna med uttrycket för vinsten i ekvationen ovan.) Sektorräkenskaperna innehåller med andra ord även utbudsrestriktioner för den totala ekonomin, förutom sektorernas budgetrestriktioner. Av den anledningen används sektorräkenskaperna som indata i makroekonomiska så kallade allmänjämviktsmodeller.

	Bolag	Hushåll	Offentlig förvaltning
Driftsöverskott, brutto	$\Pi + (\tau + \delta)KK$	–	δKK_{00}
Produkt- och produktionskatter	–	–	$\tau_{pp}PPP + \tau_{kk}KK$
Sociala avgifter	–	$\tau_{pp}WWW$	–
Lönesumma	–	WWW	–
Räntor och direktavkastning	$-AA_{00}$	AA_{00}	$AA_{00} - AA_{00}$
Transfereringar	$-TTT_{00}$	$TTT_{00} + TTT_{00}$	$-TTT_{00}$
Inkomstskatter	$-T_{00}$	$-T_{00}$	$TT_{00} + TT_{00}$
Disponibel inkomst, brutto	S:a	S:a	S:a
Konsumtionsutgifter	–	$-CC$	$-CC$
Bruttoinvesteringar	$-I_{00}$	$-I_{00}$	$-I_{00}$
Finansiellt sparande	S:a	S:a	S:a

Därefter sker en omfördelning av de primära inkomsterna. Fördelningen sker genom räntor, aktieutdelningar och andra avkastningar på finansiella tillgångar (*A*); genom pensioner, sjukersättningar och andra transfereringar (*TR*) samt genom löpande inkomstskatter (*T*). Gemensamt för dessa poster är att det ”endast” sker omfördelningar mellan sektorerna, i efterhand tillförs inga reala resurser i detta steg.

Till redovisningen ska också läggas transaktioner mot omvärlden, som redovisas i en utlandssektor. I denna redovisas handelsbalansen eller nettoexporten, det vill säga export minus import av varor och tjänster; löner till utländsk arbetskraft och löner från utländska arbetsgivare samt finansiella och andra transaktioner till och från utlandet.

Disponibel inkomst är sektorernas tillgängliga medel för konsumtion och sparande. Bruttoinvesteringarna ingår i det reala (brutto)sparandet. De medel som inte används till konsumtion eller realt sparande är lika med det finansiella sparandet.

⁷⁸ Fördelningen av offentliga myndigheters produktion sker på samma sätt som i företag. Exempelvis innehåller hushållens lönesumma även offentliganställdas löner. I hushållssektorn redovisas driftsöverskott från egenföretagare och annan verksamhet som inte tillhör bolagssektorn, tillsammans utgör det näringslivets produktion. Redovisningen av hushållens pensionssparande är komplicerad och omfattar bland annat en särskild justeringspost under disponibel inkomst.

Bilaga 3. Revideringar till följd av förändrad bokföring

I denna bilaga görs en genomgång av de förändringar av bokföringen som beaktats i denna granskningsrapport och de beräknade effekterna på BNP och sektorernas finanser 2001–2016.

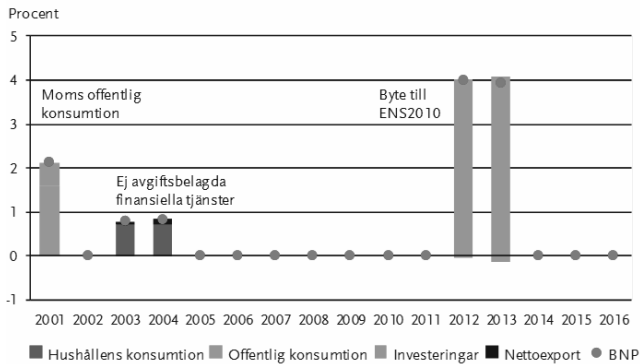
2001: Moms på offentlig konsumtion och offentliga investeringar

Utgifterna för offentlig konsumtion och offentliga investeringar redovisades tidigare exklusive moms. Det gjorde bland annat att jämförelser mellan länder försvårades i och med att vissa verksamheter som ingår i den offentliga förvaltningen i Sverige i andra länder utförs inom den privata sektorn med momsplåslag som följd. Från och med 2003 redovisas all konsumtion och investeringar inklusive moms. Det finansiella sparandet i den konsoliderade offentliga förvaltningen påverkas inte av moms på offentlig verksamhet, då momsutgiften motsvaras av en lika stor skatteinkomst. Men utgifterna för konsumtion och investeringar ingår i beräkningen av BNP och redovisningen av momsen påverkar därmed BNP (till marknadspris).

Det preliminära utfallet för 2001 publicerades i mars 2002 enligt den tidigare definitionen. När det definitiva utfallet publicerades ett år senare hade BNP reviderats upp kraftigt, bland annat beroende på de förändrade bokföringsreglerna.⁷⁹ Effekten på BNP av momsredovisningens förändring beräknas till 46 miljarder kronor, vilket höjde nivån på BNP med 2,1 procent 2001. Av denna upprevidering svarade moms på offentlig konsumtion för tre fjärdedelar och moms på offentliga investeringar för resterande del (se diagram 10).

⁷⁹ SCB, *Nationalräkenskaper 1996–2001, 2003*.

Diagram 10 Revideringar till följd av förändrad bokföring, BNP och användning (bidrag)

Källa: Riksrevisionen.

2001–2002: Periodiserade skatter

I december 2003 övergick SCB till att redovisa periodiserade skatter. Det innebär att skatten redovisas på det år då skattskyldigheten uppstår, det vill säga året då exempelvis en försäljning skett av varor, värdepapper eller realkapital. Tidigare bokfördes skatterna på det år då skatten debiterats. I samband med denna förändring ändrades även statsbudgetens redovisning av skatterna. Numera används nationalräkenskapernas periodiserade skatter som intäktsmätt i budgetpropositionerna. Förändringen har förenklats jämförbarheten mellan statens budget och nationalräkenskaperna.⁸⁰

Periodiserade skatter har fördelen att de bättre speglar den ekonomiska utvecklingen och framhålls därför ibland som bäst lämpat mått vid studier av effekter av den ekonomiska politiken. Men som en följd av nationalräkenskapernas konstruktion innebar det även att hushållens skatteutgifter periodiserades i beräkningen av disponibel inkomst. Den disponibla inkomsten motsvarar då inte hushållens likvida medel på samma sätt som tidigare, vilket kan vara en nackdel vid studier av hushållens konsumtionsbeslut utifrån nationalekonomisk teori.

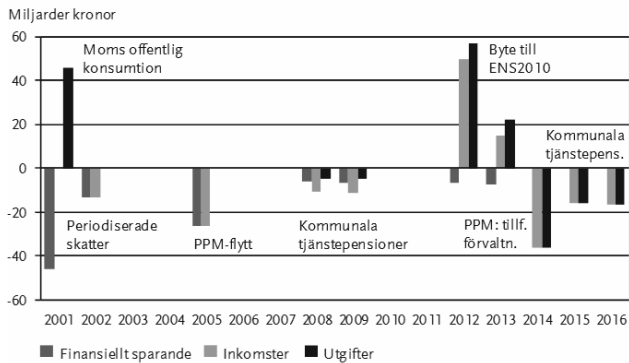
⁸⁰ Ds 2003:49.

ENGRANSKNINGSRAPPORT FRÅN RIKSREVISIONEN

Det preliminära utfallet för 2001 och 2002 publicerades enligt den tidigare bokföringsprincipen. När det definitiva utfallet publicerades hade statens skatteinkomster justerats ned med 46 respektive 13 miljarder kronor dessa år till följd av att skatterna periodiserades. (Skatterna reviderades upp nästan lika mycket 1999 och 2000.) Merparten härrörde från hushållens löpande inkomstskatter, vilket innebar en upprevidering av hushållens disponibla inkomster dessa år. Återstående del av den totala nedrevideringen av statens skatteinkomster härrörde från bolagens skatter.⁸¹

Det innebar sammantaget en nedrevidering av finansiellt sparande i den offentliga förvaltningen (se diagram 11). Nedrevideringen av inkomsterna 2001 var lika stora som upprevideringen på grund av moms på offentlig konsumtion och investeringar.

Diagram 11 Revideringar till följd av förändrad bokföring, konsoliderad offentlig förvaltning

Anm.: Uppdelningen i inkomster och utgifter 2008–2009 är ungefärlig.
Källa: Riksrevisionen.

2003–2004: Ändrad redovisning av ej avgiftsbelagda banktjänster

I nationalräkenskaperna mäts produktionen av banktjänster, som inte ersätts genom särskilda avgifter, indirekt som skillnaden mellan bankernas in- och utlåningsräntor. Denna produktion kallas FISIM⁸² och var tidigare en del av räntenettet i sektorräkenskaper.

⁸¹ SCB, *Nationalräkenskaper 1997–2002, 2004* samt Konjunkturinstitutet, *Utvärdering av prognoser för offentliga finanser, 2009*.

⁸² *Financial Intermediate Services Indirectly Measured*.

I samband med publiceringen av de definitiva utfallen för 2003 och 2004 redovisades nettot av hushållens utgifter och inkomster för FISIM som konsumtionsutgifter, vilket inte varit fallet i de preliminära utfallen. Hushållens disponibla inkomster ökades med motsvarande belopp, genom en justering av räntenettot, vilket gjorde att hushållens sparande inte påverkades. De redovisade skuldräntorna var därmed lägre än tidigare medan ränteinkomster på tillgångar var högre. För bolagssektorn gjordes en motsatt justering: räntenettot reviderades ned och driftöverskottet reviderades upp.

Även redovisningen av banktjänster avseende finansiella transaktioner mot utlandet ändrades på motsvarande sätt. Tjänstebalansen och nettoexporten reviderades därför upp något. Tillsammans med upprevideringen av konsumtionen innebär det att BNP reviderades upp med ungefär 20 miljarder kronor respektive år, vilket motsvarade nästan 1 procent av BNP (se diagram 10).⁸³ Offentlig förvaltning påverkades endast marginellt; räntemarginalerna är där mindre än för hushållen.

En konsekvens av den nya redovisningen var att hushållens disponibla inkomster blev högre än tidigare. Även om motsvarande belopp återfinns i konsumtionen kan det försvåra prognosarbetet. Dels måste konsumtionsprognosen göras på mer detaljerad nivå än vad som normalt sett görs. Dels blir framskrivningen av ränteinkomster och -utgifter mindre intuitiv, eftersom kopplingen till marknadsräntorna (som många analytiker har vetskap om) och primärstatistiken blir mer komplex.

2005: Premiepensionssystemet flyttas till den privata sektorn

Eurostat beslutade 2004 att ett avgiftsbestämt och fullt ut fonderat pensionssystem som det svenska premiepensionssystemet inte ska ingå i den offentliga förvaltningen.⁸⁴ Från och med mars 2007 redovisas därför överskott eller eventuella underskott i premiepensionssystemet inom den privata sektorn, i likhet med andra pensionsfonder. Redovisningen av premiepensionssystemet ändrades därmed mellan publiceringarna av det preliminära och det definitiva utfallet för 2005.

Offentliga förvaltningens inkomster från premieinbetalningar (via arbetsgivaravgifter och egenföretagares avgifter) och kapitalavkastning minskade med 26 miljarder kronor (se diagram 11). Utbetalningarna av premiepensioner var vid tillfället mycket låga då det var få pensionärer som var tillräckligt unga för att vara berörda av systemet. Flytten bedömdes innebära en permanent minskning av den offentliga förvaltningens finansiella sparande, motsvarande 1,0 procent av dåtidens BNP. Riksdagen beslutade som en följd av den nya bokföringen att överskottsmalet för det finansiella sparandet skulle sänkas från 2 till 1 procent av BNP.

⁸³ SCB, *Nationalräkenskaper 1994–2004*, 2005.

⁸⁴ Konjunkturinstitutet, *Ny klassificering av premiepensionssystemet*, 2007.

Hushållens redovisade sparande ökade genom en upprevidering av bokföringsposten ”justering för förändring i pensionsrätter”, lika mycket som minskningen i det offentliga sparandet. I bolagssektorn ökade förvisso inkomsterna från premiebetalningar och avkastningar på premiepensionsfonderna, men genom nämnda justeringspost fördes dessa över till hushållen. Bolagens redovisade sparande påverkades därmed inte.

2008–2009: Stopp för negativa skatteinkomster

I maj 2010 ändrade SCB, återigen på inrådan av Eurostat, redovisningen av statens intäkter från hushållens inkomstskatter. Dessa hade blivit negativa, som en följd av att hushållen fått reduktioner av den statliga skatten som kompensation för bland annat den allmänna pensionsavgiften, som är en inkomst för sociala trygghetsfonder. Negativa skatteintäkter var inte tillåtna enligt Eurostats förmenande.

Redovisningen ändrades så att inkomstskatten innan skattereduktionen togs upp som intäkt för staten. För att inte påverka sparandet i staten och sociala trygghetsfonder – ingenting hade egentligen hänt – bokfördes skattereduktionen belopp istället som en transferering från staten till sociala trygghetsfonder. I de fall statens intäkter från inkomstskatterna ändå skulle bli negativa så fördes detta inkomstbortfall över till kommunsektorn, genom att kommunernas skatteinkomster minskades lika mycket som underskottet och statens intäkter från inkomstskatter sattes lika med noll. För att även denna bokföringsåtgärd inte skulle påverka sektorernas sparande så infördes en fiktiv transferering från staten till kommunsektorn.⁸⁵

Denna förändring påverkade således inte det finansiella sparandet för någon sektor. Men det har inneburit att det är svårare att jämföra till exempel kommunalskatterna i nationalräkenskaperna med primärstatistiken. Det försvårar också intuitionen mellan utvecklingen av kommunalskattesatser och utvecklingen av kommunernas inkomster. Dessutom fortsatte bland annat Konjunkturinstitutet att redovisa utfallet enligt den gamla bokföringsmodellen, vilket gjorde att det fanns flera varianter av statens totala intäkter.

2008–2009: Kommunala tjänstepensioner

I maj 2010 ändrades redovisningen av kommunsektorns skulder då en större del av kommunernas pensionsskulder inkluderades. Konsekvensen var att kommunsektorns finansiella sparande reviderades ned med ca 6 miljarder kronor 2008 och 2009 (se diagram 11). Hushållens sparande reviderades upp i motsvarande grad.

⁸⁵ SCB, *Sveriges ekonomi Statistiskt perspektiv*, 2010.

2012–2013: Ny redovisningsstandard – ENS 2010

Hösten 2014 skedde ett byte från den europeiska redovisningsstandarden ENS 95 till det uppdaterade ENS 2010. Det preliminära utfallet för 2012 och 2013 hade publicerats enligt ENS 95. När det definitiva utfallet publicerades hade ENS 2010 implementerats. Detta innebar omfattande revideringar.⁸⁶

FoU och militära vapensystem

I den nya redovisningsstandarden vidgades investeringsbegreppet till att också innefatta utgifter för forskning och utveckling (FoU) samt inköp av militära vapensystem. Dessa kom nu att redovisas som investeringar istället för som tidigare insatsförbrukning. Det sammantagna värdet av fasta bruttoinvesteringar ökade därmed, vilket fick till följd att nivån på BNP reviderades upp med ungefär 4 procent (se diagram 10).

Striktare definition och bruttoredovisning av sociala avgifter

Vid övergången till ENS 2010 gjordes en striktare tolkning av vad som ska ingå i sociala avgifter. Ungefär en tredjedel av vad som tidigare betraktades som sociala avgifter redovisas i ENS 2010 som produktionsskatt. Förändringen omfattade stora belopp, över 150 miljarder kronor per år. Revideringarna påverkade dock inte BNP eller finansiellt sparande.

EU-avgiften

EU-avgiftens momsbaseade andel kom i och med införandet av ENS 2010 att redovisas som en transferering istället för som en skatt, knappt 2 miljarder kronor 2012 och 2013. Tidigare redovisades detta som en skatt till EU som inte påverkade statens skatteinkomster, vilket gav bilden av att EU har beskattningsrätt i medlemsländerna. Förändringen innebar en bruttoredovisning av flöden mellan staten och utlandet. Avstämningen mellan faktiska momsinsbetalningar och redovisningen i nationalräkenskaperna förenklas därmed, liksom avstämningen av EU-avgiften mellan nationalräkenskaperna och statens budget.

Statliga tjänstepensioner

I och med övergången till ENS 2010 tas statens samlade pensionsskuld med i redovisningen, i likhet med den tidigare beskrivna förändringen för kommunerna. Statens finansiella sparande minskade därmed med drygt 2 miljarder kronor. Hushållens sparande blev i motsvarande grad högre.

⁸⁶ SCB, *Nationalräkenskaper 1993–2012, 2014* samt SCB, "Information om 2014 års anpassning av nationalräkenskaperna till nya internationella riktlinjer enligt ENS2010", 2014.

Tillfällig förvaltning av premiepensioner flyttas till offentlig förvaltning

Den tillfälliga förvaltningen av inbetalda premier sträcker sig från det att hushållen tjänat in sina pensionsrätter till dess att premierna placeras enligt individernas val, vilket kan ske först efter det att taxeringen är klar följande år. Hushållen har under denna tid en fordran mot den offentliga förvaltningen. När tillgångarna i den tillfälliga förvaltningen förs över till de fonder som individerna valt flyttas fordran från offentlig förvaltning till bolagssektorn. Redovisningen ändrades för att återspegla detta. Förändringen hade marginell påverkan på det finansiella sparandet då de flesta posterna balanserades på inkomst- och utgiftssidan. Däremot påverkades nivån på de sociala avgifterna och transfereringarna samt justeringsposten för förändring i pensionsskulden med över 30 miljarder kronor 2012 och 2013.

Tillfällig förvaltning av tjänstepensioner inom kommunsektorn

En förändring liknande premiepensionssystemets. Den innebär att de sociala avgifterna ökade med ungefär 13 miljarder kronor men utan att påverka finansiellt sparande i någon sektor.

Extraordinära utdelningar

Extraordinära utdelningar ska bokföras som en post för värdeökning i balansräkningen, det vill säga inte som en inkomst. I samband med ENS-omläggningen gjordes en översyn av vad som ska betraktas som extraordinärt. Statens kapitalinkomster och företagens kapitalutgifter blev därmed nedreviderade med ungefär 5 miljarder kronor 2012 och 2013.

Ändrad metod vid negativa inkomstskatter

Till följd av metodförändringen reviderades de kommunala inkomstskatterna ned och de statliga inkomstskatterna upp, med 50 respektive 58 miljarder kronor 2012 och 2013. Det påverkade inte finansiellt sparande genom att transfereringsnettot mellan staten och kommunsektorn reviderades med samma belopp.

2013–2016: Tillfällig förvaltning av premiepensioner och kommunala tjänstepensioner flyttas (tillbaka) till företagssektorn

I september 2015, efter beslut av Eurostat, flyttades den tillfälliga förvaltningen av premiepensionen tillbaka till företagssektorn. I september 2017 flyttades även den tillfälliga förvaltningen av kommunala tjänstepensioner till företagssektorn. Förändringarna påverkade inte finansiellt sparande då alla revideringar balanserade på inkomst- och utgiftssidan. Däremot påverkades nivån på de sociala avgifterna och justeringen av hushållens inkomster för förändringar av pensionsskulden (se diagram 11).

Bilaga 4. Revideringar, definitioner

Preliminärt utfall för en variabel X avseende år t betecknas med XX_t^{PPPP} och det definitiva utfallet med XX_t^{DDDD} . Skillnaden mellan definitivt och preliminärt utfall är lika med den totala revideringen. Revideringen till följd av förändrad bokföring betecknas med XX_t^{IIII} , vilken är lika med noll om ingen förändring av bokföringen har skett efter att det preliminära utfallen publicerats och innan eller i samband med att det definitiva utfallet publicerats. Revideringen exklusive vad som beräknats bero på förändrad bokföring betecknas med XX_t^{PPRR} och definieras som

$$XX_t^{PPRR} = XX_t^{DDDD} - XX_t^{PPPP} - XX_t^{IIII}.$$

I rapporten används i vissa fall ett mått på revideringen relativt det preliminära utfallet, vilket underlättar tolkningen i de fall variabeln ökar eller minskar trendmässigt över tiden,

$$XX_t^{PPRR_PPRR} = XY_t^{PPRR} / XX_t^{PPPP} \cdot 100.$$

Om variabeln är noll eller negativ, kan inte detta mått användas.

Revideringar av kvoter mellan två variabler, till exempel andelar av BNP, beräknas i denna rapport med hänsyn till revideringar i både täljare och nämnare samt förändrad bokföring. Revideringen av en kvot $ZZ = XX/YY \cdot 100$ definieras som

$$ZZ_t^{IIII} = ZZ_t^{DDDD} - (XX_t^{IIII} + YY_t^{IIII}) / (YY_t^{PPPP} + YY_t^{IIII}) \cdot 100.$$

Revideringen av kvoten till följd av förändrad bokföring kan därefter beräknas som en restpost,

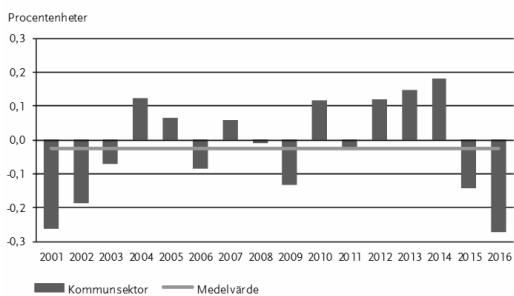
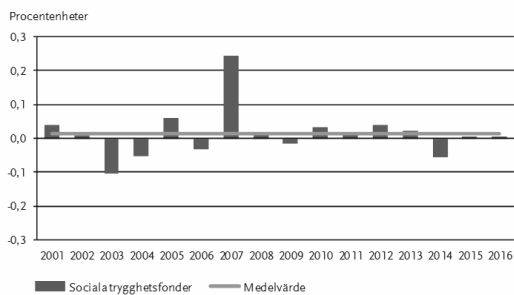
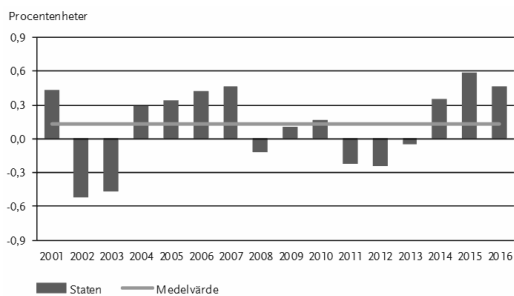
$$ZZ_t^{IIII} = ZZ_t^{DDDD} - ZZ_t^{PPPP} - ZZ_t^{PPRR}.$$

För revideringar av tillväxttakter görs ingen uppdelning på förändrad bokföring och andra revideringar. Det behöver inte försvåra möjligheten att tolka revideringarna eftersom förändrade bokföringsregler i praktiken ofta påverkar hela tidsserien. Om alla år som redovisas vid ett tillfälle justeras upp eller ned proportionerligt påverkar det inte tillväxttakterna. Revideringar i den årliga tillväxttakten definieras som

$$XX_t^{PPRR_PPRR} = (XX_t^{DDDD} / XY_{tt}^{DDDD} - XY_t^{PPPP} / XY_{tt}^{PPPP}) \cdot 100.$$

Bilaga 5. Revideringar, delsektorer

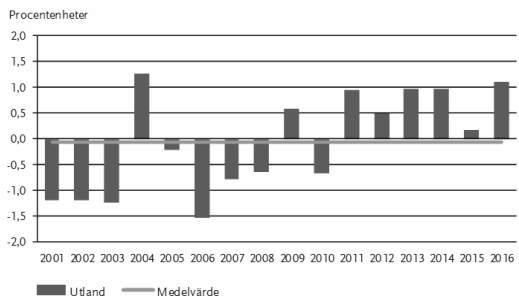
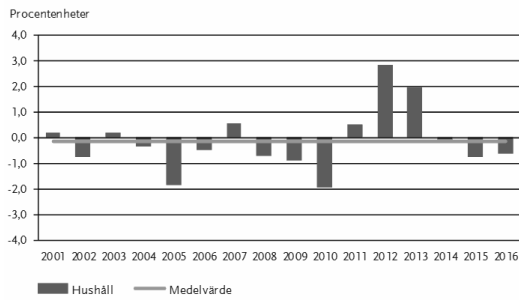
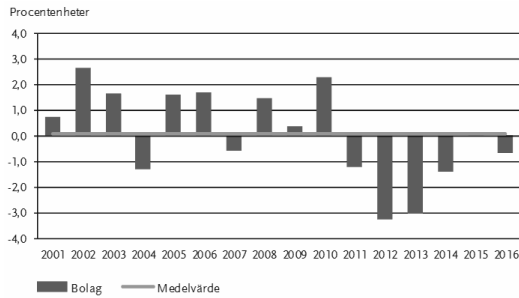
Diagram 12 Finansiellt sparande, revideringar exkl. förändrad bokföring, procent av BNP

Källa: Riksrevisionen.

NATIONALA RÄKENSKAPERNA – EN STABILAREGRUND FÖR FINANSPOLITIKEN

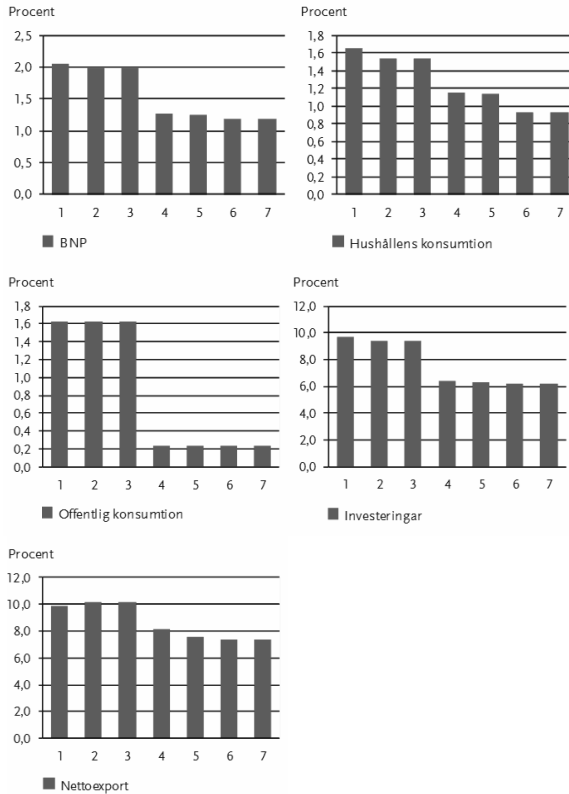
Diagram 12 Forts.

Källa: Riksrevisionen.

Bilaga 6. Precision och tidshorisont

Diagram 13 Rotmedelkvadratfel vid olika publiceringstillfällen, försörjningsbalans

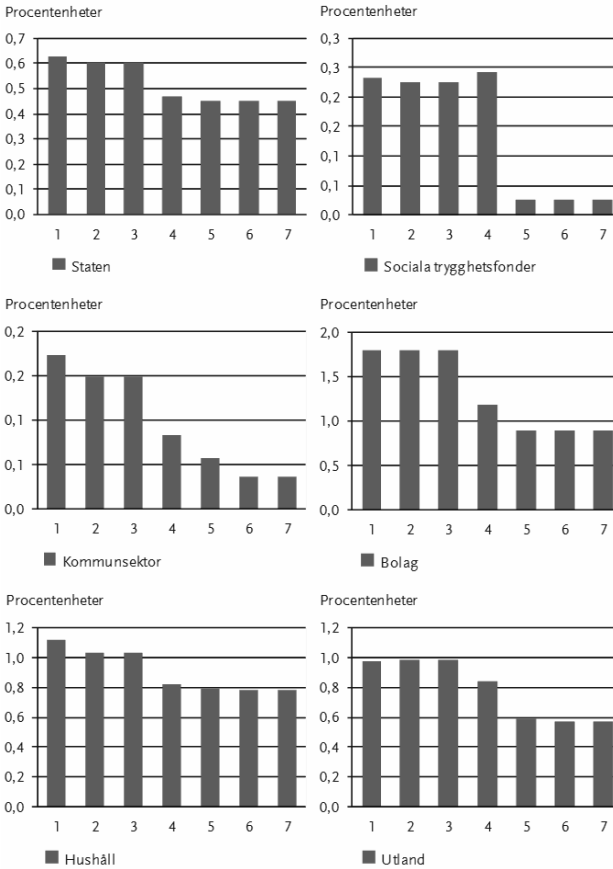
Anm. 1 = första preliminära utfallet i februari, T + 1; 2 = maj, T + 1; 3 = augusti, T + 1; 4 = november, T + 1; 5 = februari, T + 2; 6 = maj, T + 2; 7 = augusti, T + 2.

Måttet avser kvadratroten ur medelvärdet av de kvadrerade differenserna mot utfallet i december, T + 2, i procent av preliminärt utfall vid respektive publicering.

Avser total revidering, inklusive förändrad bokföring.

Källa: Riksrevisionen.

Diagram 14 Rotmedelkvadratfel vid olika publiceringstillfällen, finansiellt sparande i procent av BNP

Anm. Se anmärkning i diagram 13.
Källa: Riksrevisionen.

nationalräkenskaperna – en stabilare grund för finanspolitiken

Nationalräkenskaperna innehåller statistik som bland annat ligger till grund för finanspolitiken. Felaktigheter i statistiken riskerar leda till att regering och riksdag fattar beslut utifrån en felaktig bild av ekonomin och styrkan i de offentliga finanserna.

Granskningen visar att kvaliteten i nationalräkenskaperna är tillräckligt god för att kunna användas som underlag för välinformerade finanspolitiska beslut, men att det finns vissa brister som bör åtgärdas.

Den största bristen är att skillnaden mellan nationalräkenskapernas preliminära och definitiva utfall är för stor, vilket är ett problem eftersom viktiga delar av finanspolitiken baseras på det preliminära utfallet.

Dessutom är statistiken enligt Riksrevisionens bedömning inte tillräckligt bearbetad när den lämnar SCB. Bearbetning och spridning av statistiken involverar i dag flera myndigheter, vilket ökar risken för förseningar, fel och dubbelarbete.

För att minska riskerna att brister i beslutsunderlagen uppstår rekommenderar Riksrevisionen SCB att:

- löpande utvärdera tillförlitligheten i nationalräkenskapernas preliminära utfall av statens skatteintäkter, samt verka för att eventuella brister åtgärdas
- säkerställa att nationalräkenskapernas preliminära utfall av BNP inte innehåller systematiska fel
- i större utsträckning informera användarna om tillförlitligheten i nationalräkenskapernas preliminära utfall.

Regeringen rekommenderas att i sin styrning säkerställa att distributionen av statistiken från nationalräkenskaperna sker direkt från den statistikansvariga myndigheten, det vill säga SCB.

ISSN 1652-6597

ISBN 978-91-7086-543-5

Beställning: www.riksrevisionen.se

riksrevisionen

nybrogatan 55, 114 90 stockholm

08-5171 40 00

www.riksrevisionen.se

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 april 2020

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Linde, Ekström, Eneroth, Ernkrans, Lind, Hallberg, Micko

Föredragande: statsrådet Micko

Regeringen beslutar skrivelse 2019/20:134 Riksrevisionens rapport om nationalräkenskaperna